

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2804

Vragen van de leden **Van der Werf**, **Sjoerdsma** en **Hammelburg** (allen D66) aan de Ministers van Justitie en Veiligheid, van Buitenlandse Zaken en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *gerechtigheid voor de Yezidi-gemeenschap* (ingezonden 1 mei 2023).

Antwoord van Minister **Yeşilgöz-Zegerius** (Justitie en Veiligheid), van Minister **Hoekstra** (Buitenlandse Zaken) en van Minister **Schreinemacher** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) mede namens de Staatssecretaris Justitie en Veiligheid (ontvangen 5 juni 2023).

Vraag 1

Bent u bekend met de petitie «Gerechtigheid voor de Yezidi's, uw bijdrage daaraan»? (Kamerstuk 2023D14987)

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Bent u het eens met de stelling dat Nederland een morele verantwoordelijkheid heeft de Yezidi-gemeenschap te helpen, gegeven de gruweldaden die hen door IS zijn aangedaan en het grote deel Nederlandse uitreizigers dat daar onderdeel van uitmaakte?

Antwoord 2

Het kabinet veroordeelt de gruwelijke wandaden die door IS tegen hen zijn gepleegd. Etnische en religieuze minderheden, waaronder Yezidi's, hebben zwaar geleden in de door IS gecontroleerde gebieden. Het leed van de slachtoffers is immens en de slachtoffers verdienen onze volledige steun.¹ Om deze reden zet het kabinet zich in om de Yezidi-gemeenschap te ondersteunen en te helpen met het streven naar gerechtigheid, het overkomen van hun trauma en rehabilitatie en re-integratie. In de verdere beantwoording van deze vragen kunt u lezen op welke manieren Nederland

¹ Zo wordt ook aangegeven in de Kamerbrief «Reactie op een petitie van Jezidi-vrouwen en hen steunende organisaties» (van 2 juni jl. met kenmerk 2023Z09954).

hieraan bijdraagt. Ook wordt verwezen naar recente Kamerbrieven die ingaan op de Nederlandse inzet op dit terrein.²

Vraag 3

Kunt u aangeven op welke manieren Nederland hulp biedt aan Yezidi's die op dit moment in vluchtelingenkampen verblijven? Levert Nederland een bijdrage aan hulp in de kampen Mam Rashaan en Isyan, waar een deel van de vrouwen die deze petitie heeft aangeboden nu leeft?

Antwoord 3

Zowel direct als indirect ondersteunt Nederland projecten en programma's om de situatie van de Yezidi-gemeenschap te verbeteren. Nederland heeft verschillende programma's gefinancierd die daaraan op directe wijze bijdragen, waaronder programma's die gericht zijn op Yezidi's die op dit moment in vluchtelingenkampen verblijven. De meeste hiervan worden ook genoemd in de Kamerbrief van 2 juni jl. waarin wordt gereageerd een petitie van Yezidi-vrouwen³, maar in het kader van de beantwoording van deze vraag worden ze hierna uitgebreider beschreven.

In de eerste plaats draagt Nederland bij aan het meerjarige Yezidi Resilience-programma van Norwegian People's Aid, dat zich richt op verbeterde dienstverlening op het gebied van seksueel en gender gerelateerd geweld, psychosociale hulp, bevordering van rechtsbewustzijn en economische re-integratie en actieve deelname van vrouwen in de publieke sfeer. Een meerderheid van de deelnemers bevindt zich in vluchtelingenkampen. Het gaat hierbij om vrouwen en kinderen die slachtoffer zijn geworden van IS, in het bijzonder Yezidi's.

Daarnaast levert Nederland sinds 2021 een meerjarige bijdrage aan de Nonviolent Peaceforce voor community security activiteiten in Sinjar. Dit project richt zich onder andere op lokale verzoening en integratie van Yezidi-vrouwen. Sinds 2022 steunt Nederland de Internationale Organisatie voor Migratie met een programma dat zich richt op de implementatie van de Yezidi Survivors Law. Steun wordt onder meer geleverd aan het lokale kantoor van de Directeur-Generaal voor Yezidi Affairs van het Ministerie van Migratie en Ontheemding in Sinjar en aan Yezidi-organisaties die zich bezig houden met capaciteitsopbouw.

Als donor van de Funding Facility for Stabilization van het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) is Nederland verder ook nauw betrokken bij de wederopbouw van basisvoorzieningen, zoals ziekenhuizen, scholen, wegen en huizen in de meest getroffen gebieden in de strijd tegen IS, waaronder Sinjar (de regio waar veel Yezidi's zich bevinden).

Ook steunt het kabinet het United Nations Investigative Team to Promote Accountability for Crimes Committed by Da'esh/ISIL (UNITAD).⁴ Dit VN-bewijsvergaringsmechanisme werkt volgens internationale standaarden en verzamelt bewijsmateriaal van internationale misdrijven begaan door IS, wat vervolgens beschikbaar kan worden gesteld aan nationale en internationale gerechten. Met de steun aan UNITAD levert Nederland daarom een belangrijke bijdrage aan het bewerkstelligen van gerechtigheid voor IS-misdrijven begaan tegen een breed scala aan slachtoffergroepen, waaronder tegen de Yezidi-gemeenschap. Tijdens de reis van de Minister van Justitie en Veiligheid naar Irak in mei 2022 heeft zij een additionele bijdrage van 250.000 euro toegezegd ten behoeve van bewijsvergaring en psychologische ondersteuning aan de Yezidi-gemeenschap; deze is in november 2022 overgemaakt.

Tot slot is Nederland momenteel niet actief binnen de kampen Mam Rashaan en Isyan, maar levert het zoals eerder beschreven via Norwegian People's Aid

² Zoals de eerdergenoemde Kamerbrief «Reactie op een petitie van Jezidi-vrouwen en hen steunende organisaties» van 2 juni jl., evenals de rapportagebrief Internationale Misdrijven over het jaar 2022 (van 11 mei jl., kenmerk 26 200-VI, nr. 131*) en de vierde halfjaarlijkse rapportage uitreizigers (van 15 mei jl., Kamerstuk 29 754, nr. 677).

³ Kamerbrief «Reactie op een petitie van Jezidi-vrouwen en hen steunende organisaties» van 2 juni jl. met kenmerk 2023Z09954.

⁴ Zie ook de rapportagebrief Internationale Misdrijven over het jaar 2022 (van 11 mei jl., kamerstuk 26 200-VI, nr. 131*) en de vierde halfjaarlijkse rapportage uitreizigers (van 15 mei jl., Kamerstuk 29 754, nr. 677).

en andere partners wel een bijdrage aan hulp in de kampen Chammishko, Bajd Kandala, Shariya, Khanke, Darkar en Qadia.

Vraag 4

Wat is toe nu toe het resultaat geweest van de inzet van dit kabinet internationaal en binnen de Verenigde Naties (VN) voor de voortzetting en opschaling van psychosociale hulp aan Yezidi vrouwen en kinderen?⁵

Antwoord 4

Zoals hierboven beschreven bij het antwoord op vraag 3 zet het kabinet via verschillende wegen in op het bieden van ondersteuning, inclusief psychosociale hulp, aan Yezidi-vrouwen en kinderen. Zo steunt het kabinet het *Yezidi Resilience*-programma van *Norwegian People's Aid* met financiële middelen. Door dit programma is reeds aan 619 vrouwen en tienermeisjes psychosociale hulp en activiteiten geleverd.

Daarnaast ligt de focus van de Nederlandse steun aan UNITAD op slachtofferondersteuning en getuigenbescherming.⁶ Hierdoor kon de *Witness Protection and Support Unit* worden opgericht, die binnen UNITAD psychologische hulp biedt aan slachtoffers en getuigen van IS-misdrijven. Ook steunt het kabinet de NonViolent PeaceForce, die zich inzet om de veiligheid van burgers te bevorderen in Ba'aj en Sinjar, en de Internationale Organisatie voor Migratie voor de implementatie van de *Yezidi Survivors Law*. Mede hierdoor zijn op grond van deze wet eerder dit jaar de eerste 24 herstelbetalingen uitbetaald door de Iraakse overheid aan overlevenden van IS. Met Nederlandse financiering heeft de Internationale Organisatie voor Migratie een netwerk kunnen opzetten ten behoeve van dienstverlening op het gebied van mentale gezondheid en psychosociale steun in Sinjar en de omliggende regio.

Zoals ook toegezegd door de Minister van Buitenlandse Zaken in het gesprek met de groep Yezidi-vrouwen op 1 april jl. in De Balie⁷, blijft Nederland in nationale en internationale fora – onder andere in de Raad Buitenlandse Zaken – pleiten voor gerechtigheid voor de Yezidi-gemeenschap, en voor het belang van socio-economische ontwikkeling voor deze specifieke groep.

Vraag 5

Hoeveel Yezidi's verblijven er op dit moment in kamp Al Hol?

Antwoord 5

Het is voor het kabinet niet mogelijk om vast te stellen hoeveel Yezidi's verblijven in kamp Al Hol. Het kabinet heeft geen eigenstandige informatie over aantallen.

Vraag 6

Zijn er signalen bekend dat er Yezidi's worden vastgehouden en misbruikt als sekslaven door IS'ers in Al Hol en andere opvangkampen waar IS-strijders worden vastgehouden? Zo ja, wat kan Nederland doen om deze wanpraktijken, veroorzaakt door voornamelijk Nederlandse en andere West-Europese uitreizigers, tegen te gaan?

Antwoord 6

De humanitaire en veiligheidssituatie in Al Hol baart grote zorgen. Het is bekend dat mensenrechtenschendingen, voornamelijk gepleegd door IS-aanhangers, met regelmaat voorkomen. Het is voor het kabinet niet mogelijk vast te stellen of er momenteel Yezidi's worden vastgehouden en misbruikt in Al Hol of andere opvangkampen waar IS-strijders worden vastgehouden.

Meer in algemene zin kan worden aangegeven dat tegen iedere onderkende uitreiziger uit Nederland strafrechtelijk onderzoek is of wordt gedaan. Daarbij wordt steeds scherp gekeken of er – naast lidmaatschap van een terroristische organisatie en het plegen van terroristische misdrijven – ook signalen

⁵ Aanhangsel van de Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 3200

⁶ Zie hieromtrent ook hetgeen bij de beantwoording van vraag 3 werd opgemerkt over de door de Minister van Justitie en Veiligheid toegezegde additionele steun.

⁷ Zie hieromtrent ook de Kamerbrief «Reactie op een petitie van Jezidi-vrouwen en hen steunende organisaties» van 2 juni jl.

zijn voor individuele strafrechtelijke betrokkenheid bij internationale misdrijven. Van IS heeft de rechter immers reeds eerder vastgesteld dat het (ook) een organisatie betreft met het oogmerk tot het plegen van deze ernstige internationale misdrijven.⁸

De slachtoffers van deze misdrijven, waaronder de Yezidi's, verdienen onze volledige steun. Hier wordt vanuit Nederland op verschillende manieren op ingezet, zowel nationaal als internationaal. Ook steunt Nederland bewijsvergaringsmechanismen zoals UNITAD en IIM (voluit het *International, Impartial and Independent Mechanism*, dat zich richt op internationale misdrijven gepleegd in de Syrische burgeroorlog).⁹

Vraag 7

Kunt u bevestigen dat er nog ongeveer 2.700 Yezidi's worden vermist en mogelijk gevangengehouden in IS-gezinnen?

Antwoord 7

Uit verschillende openbare bronnen, waaronder verklaringen van Yezidi-overlevenden van de gruweldaden van IS, is bekend dat er nog veel Yezidi's vermist zijn. Er is geen zicht op exacte aantallen, maar naar schatting gaat het inderdaad om ongeveer 2.700 personen.

Vraag 8

Wat doet u om ontvoerde Yezidi's met hun familie te herenigen? Herinnert u zich de toezegging, gedaan tijdens het debat over het terug naar Nederland halen van IS-vrouwen, om steun aan het kantoor voor de redding van de ontvoerde Yezidi's te verkennen? Hoe is daar uitvoering aan gegeven?

Antwoord 8

Wat betreft de inspanningen ten aanzien van Yezidi's die nog gevangen worden gehouden in gebieden onder controle van IS, is bij het commissiedebat van 15 december 2022 in antwoord op een vraag van het lid Van der Lee aangegeven dat Nederland probeert bij te dragen aan versterking van de Iraakse veiligheidssector en daarmee indirect aan operaties tegen IS.¹⁰

Daarnaast voert Nederland een specifiek landgebonden asielbeleid voor Irak, waarbij Yezidi's zijn aangemerkt als een kwetsbare minderheidsgroep, zoals ook al wordt beschreven in de Kamerbrief van 2 juni jl.

Yezidi's die in Nederland als vluchteling zijn erkend kunnen in het kader van gezinshereniging een beroep doen op het nareisbeleid. Nederland erkent het belang van gezinshereniging van gezinsleden die, al dan niet door de vlucht, van elkaar zijn gescheiden en stelt zich daarbij zo flexibel mogelijk op. Bij de behandeling van de nareisaanvraag wordt bijvoorbeeld rekening gehouden met de situatie waarin gezinsleden verkeren en daarmee ook wat redelijkerwijs van hen verwacht kan worden bij het aannemelijk maken van de identiteit en gezinsband.

Vraag 9

Tegen welke belemmeringen loopt Nederland nog aan in de bewijsvergaring voor de misdaden die tegen de Yezidi-gemeenschap zijn begaan? Welke belemmeringen ondervindt het Team Internationale Misdrijven van de politie? Zijn alle functies die erbij zijn gekomen met de uitbreiding van 32 fte tot 43 fte naar aanleiding van de motie-Sjoerdsma c.s., nu ook daadwerkelijk vervuld? (Kamerstuk 29 754, nr. 514) (Kamerstuk 29 628, nr. 1071)

Antwoord 9

Een belangrijke uitdaging voor het vergaren van bewijs in deze onderzoeken is dat het Nederlandse Openbaar Ministerie en het Team Internationale Misdrijven van de politie in de regel niet zelf ter plaatse onderzoek kunnen doen; daarvoor zijn zij veelal afhankelijk van internationale bewijsvergaringsmechanismen als UNITAD (zie hieromtrent ook het antwoord op vraag 11).

⁸ Rechtbank Den Haag, 29 juni 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:6620.

⁹ Kamerstuk 29 754, nr. 649.

¹⁰ Zie voor het verslag: Kamerstukken II 2022–2023, 27 925, nr. 931. Bij het debat is verder ook ingegaan op de andere manieren waarop Nederland zich inzet, zoals ook bij de beantwoording van vraag 3 hiervoor uiteengezet.

Voor wat betreft de onderzoekscapaciteit wordt in de Kamerbrief van 2 juni jl. ook al aangegeven dat de uitbreiding van het Team Internationale Misdrijven van 32 tot 43 fte daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Medio 2023 lijkt deze capaciteit nog altijd toereikend. Uiteraard kan dat anders worden bij toekomstige ontwikkelingen. Dit wordt dan zo nodig via de geëigende wegen aangekaart.

Vraag 10

Op welke manier zorgt u ervoor dat slachtoffers meer proactief worden benaderd, om zo meer bewijs te vergaren en daarmee meer succesvolle rechtszaken te realiseren?

Antwoord 10

In de brief van 26 januari 2022 van de Ministers van Buitenlandse Zaken en Justitie en Veiligheid gezamenlijk wordt ook reeds aangegeven dat politie en Openbaar Ministerie in Nederland ernaar streven dat slachtoffers en getuigen van Nederlandse IS-strijders hun weg naar het gespecialiseerde Team Internationale Misdrijven van de politie goed weten te vinden. Zij zijn daarom al langere tijd bezig om bekendheid, begrip en vertrouwen op te bouwen binnen de Yezidi-gemeenschap, onder meer via het bestaande netwerk van ngo's.¹¹

Vraag 11

Welke mogelijkheden biedt het Memorandum of Understanding (MoU) dat u heeft getekend met UNITAD (Investigative team to promote accountability for crimes committed by Da'esh/ISIL in Iraq and Syria) voor de (vergemakkelijking) van het verstrekken van politiegegevens en justitiële gegevens? Kunt u toelichten wat het Verdrag dat u voornemens bent te sluiten om de samenwerkingsmogelijkheden met UNITAD nog meer te benutten inhoudt?¹²

Antwoord 11

In de Kamerbrief van 2 juni jl. evenals de rapportagebrief Internationale Misdrijven¹³ wordt aangegeven dat het Memorandum of Understanding deling van (politiële) informatie ten behoeve van strafrechtelijk onderzoek vergemakkelijkt. Als het gemakkelijker is om informatie uit te wisselen in het kader van onderzoeken naar internationale misdrijven, wordt daarmee de kans op opsporing en vervolging van deze misdrijven vergroot. De volgende stap is het toewerken naar de sluiting van verdragen met bewijsvergaringsmechanismen zodat ook de justitiële samenwerking kan worden uitgebreid. Dit proces loopt en de werkzaamheden gericht op de totstandkoming hiervan zijn aangevangen. Te zijner tijd wordt u hieromtrent nader geïnformeerd.

Vraag 12

Hoe staat het met het overleg tussen het Ministerie van Buitenlandse Zaken, het Openbaar Ministerie en UNITAD om te bezien of Nederland expertise aan UNITAD kan leveren? Is Nederland in staat forensische experts te leveren voor het zoeken naar massagraven en de identificatie van gevonden lichamen? (Kamerstuk 29 754, nr. 649)

Antwoord 12

Dit proces is nog gaande en op dit moment wordt nog onderzocht of en hoe Nederland expertise aan UNITAD kan leveren. Te zijner tijd zal u hieromtrent nader geïnformeerd worden.

Vraag 13

Kunt u toelichten hoe het staat met het Joint Investigation Team (JIT) dat zich richt op misdrijven gepleegd tegen de Yezidi's door Europese uitreizigers? (Kamerstuk 27 925 nr. 886)

¹¹ Kamerstuk 27 925, nr. 886.

¹² Rijksoverheid.nl, 18 april 2023, «Minister Yesilgöz-Zegerius maakt afspraken over informatie-uitwisseling ISIS-terroristen en -oorlogsmisdadigers», Minister Yesilgöz-Zegerius maakt afspraken over informatie-uitwisseling ISIS-terroristen en -oorlogsmisdadigers | Nieuwsbericht | rijksoverheid.nl

¹³ Brief van 11 mei jl., Kamerstuk 36 200-VI, nr. 131*, «Rapportagebrief Internationale Misdrijven 2022».

Antwoord 13

Er vindt al geruime tijd nauwe samenwerking plaats tussen het JIT enerzijds en het Nederlandse Openbaar Ministerie en het Team Internationale Misdrijven anderzijds. Momenteel wordt gewerkt aan een intensivering van deze samenwerking.

Vraag 14

Kunt u deze vragen beantwoorden voor het commissiedebat terrorisme/ extremisme op 24 mei?

Antwoord 14

Het commissiedebat is zoals bekend verplaatst naar 7 juni a.s., vandaar dat is gestreefd naar tijdige beantwoording voor de nieuwe datum.